

EUROOPA KOHTU OTSUS

6. aprill 1962*

[...]

Kohtuasjas 13/61,

mille esemeks on Haagi apellatsioonikohtu teise koja 20. juuni 1961 otsusega (101 R/60) esitatud eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas kohtuvaidluses järgmiste poolte vahel:

äriühing Kledingverkoopbedrijf de geus en Uitdenbogerd, asukoht Rotterdams, apellant, esindaja: advokaat P. H. Hoogenbergh

ja

- 1) **Robert Bosch GmbH**, Saksa õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Stuttgartis,
- 2) **äriühing Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willem van Rijn**, asukoht Amsterdams, vastustajad, esindaja: advokaat J. F. A. Verzijl,

milles palutakse Euroopa Ühenduste Kohtul teha eelotsus küsimuses, kas Stuttgartis registreeritud äriühingu Robert Bosch GmbH poolt oma klientidele kehtestatud ja lepinguga fikseeritud ekspordikeeld on EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 2 kohaselt kehtetu selles osas, mis puudutab ekspordi Madalmaadesse,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president A. M. Donner, kodade esimehed O. Riese ja J. Rueff, kohtunikud L. Delvaux ja Ch. L. Hammes,

kohtujurist: M. Lagrange,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

---

* Menetluskeel – hollandi.

A) Kohtu pädevus

Menetluse pooled Bosch ja van Rijn ning Prantsuse Vabariigi valitsus on väljendanud kahtlust küsimuses, kas Haagi apellatsioonikohtu taotluse alusel on võimalik teha eelotsust, kuivõrd taotluse esitamise otsuse peale on esitatud kassatsioonikaebus.

See kahtlus tuleneb asutamislepingu artikli 177 tõlgendusest, mille kohaselt sellise taotluse alusel on võimalik teha eelotsus vaid juhul, kui taotlust sisaldav kohtuotsus on jõustunud;

Artikli 177 sõnastus selliseks tõlgenduseks alust ei anna. Lisaks on selline tõlgendus vastuolus asjaoluga, et eelotsust taotleva kohtu siseriiklik õigus ja ühenduse õigus on kaks eraldiseisvat ja erinevat õigussüsteemi.

Nii nagu asutamisleping ei keela siseriiklikul kassatsioonikohtul otsust läbi vaadata ning jätab kohtuasja vastuvõetavuse üle otsustamise siseriikliku õiguse pädevusse ning kohtuotsuse tegemise siseriikliku kohtuniku pädevusse, nii näeb asutamisleping Euroopa Kohtu pädevuse ainsa eeldusena ette artikli 177 alusel esitatud taotluse ning ühenduse kohtul ei ole vaja veenduda, kas siseriikliku kohtu otsus on jõustunud siseriikliku õigussüsteemi sätete kohaselt.

Menetluse pooled Bosch ja van Rijn ning Prantsuse Vabariigi valitsus on seejärel väitnud, et Haagi apellatsioonikohtu taotluse kohta ei saa teha eelotsust, kuivõrd see taotlus ei piirdu üksnes lihtsa tõlgendamisküsimusega artikli 177 tähenduses, vaid et sellega püütakse tegelikult, nagu näitab taotluse sõnastus, saavutada Euroopa Kohtu otsust küsimuses, mis on seotud asutamislepingu kohaldamisega konkreetsele juhtumile.

Samas ei ole asutamislepingu sõnastuse ega selle sätete tõlgendamise põhjal võimalik öelda, millisel kujul peab siseriiklik kohus eelotsusetaotluse esitama.

Kuivõrd küsimus, mida tähendab asutamislepingu artiklis 177 „käesoleva lepingu tõlgendamine“ sõltub omakorda tõlgendamisest, on siseriiklikul kohtul vaba voli sõnastada oma taotlus otsesel ja lihtsal kujul, jättes Euroopa Kohtule võimaluse teha selles küsimuses otsus oma pädevuse piirides, see tähendab ainult selles ulatuses, kus kohtu arvates on tegemist asutamislepingu tõlgendamisega.

Käesoleva taotluse konkreetne formuleering võimaldab tuua taotlusest selgelt välja selles sisalduvad tõlgendamisküsimused.

Prantsusmaa valitsus väidab samuti, et seni, kuni asutamislepingu artiklis 87 osutatud määrusi ei ole vastu võetud, ei saa Euroopa Kohus teha otsust artikli 85 tõlgendamise kohta, ning et selle ajani jääb kõnealuse artikli tõlgendamise üle otsustamine üksnes siseriiklike ametiasutuste pädevusse.

Selle väitega ei saa nõustuda.

Isegi eeldusel, et asutamislepingu artikli 85 ja sellele järgnevate artiklite kohaldamine kuulub siseriiklike ametiasutuste pädevusse, jääb endiselt kohaldatavaks artikkel 177, mis käsitleb asutamislepingu tõlgendamist, seega on siseriiklikul kohtul sõltuvalt asjaoludest ikkagi õigus või kohustus taotleda eelotsuse tegemist.

Selline põhjendus on tuletatav nii artikli 177 sõnastusest kui mõttest, kuivõrd nimetatud säte ei ei näe ette mingeid artikli 85 ja sellele järgnevate artiklitega seotud erandeid ning artiklis 177 käsitletav kohtupraktika ühtlustamine on eriti oluline olukordades, kus asutamislepingu kohaldamine on usaldatud siseriiklikele ametiasutustele.

Seega on Euroopa Kohus käesoleva taotluse alusel pädev tegema eelotsust asutamislepingu artikli 177 kohaselt.

B) *Menetluse sisu*

Haagi apellatsioonikohtu otsus tõstatab küsimuse, kas artikkel 85 on kohaldatav alates asutamislepingu jõustumisest.

Vastus sellele küsimusele on põhimõtteliselt jaatav.

Kui asutamislepingu artiklitega 88 ja 89 antakse pädevus artikli 85 kohaldamiseks vastavalt siseriiklikele ametiasutustele ja komisjonile, eeldatakse seejuures selle sätte kohaldatavust alates asutamislepingu jõustumisest.

Samas ei taga artiklid 88 ja 89 artikli 85 kohaldamist täielikul ja terviklikul kujul selliselt, et pelgalt nende artiklite olemasolu võimaldaks järeldada, et artiklil 85 on asutamislepingu jõustumisel kohe kõik õiguslikud tagajärjed, ja et eeskätt selle artikli teises lõikes ettenähtud tühisus oleks tagatud kõikide nendel juhtumite puhul, millele laieneb esimene lõige ja mille kohta ei ole veel tehtud kolmandas lõikes ette nähtud otsust.

Tegelikult näeb artikkel 88 ette liikmesriikide ametiasutuste pädevuse kokkulepete lubatavuse üle otsustamisel vaid juhul, kui taotlus kokkuleppe heakskiitmiseks on esitatud vastavates riikides kehtiva konkurentsioiguse normide raames.

Artikkel 89, millega antakse komisjonile üldine pädevus järelevalve ja kontrolli alal, võimaldab komisjonil tuvastada vaid artiklite 85 ja 86 rikkumisi, andmata talle samas pädevust teha artikli 85 kolmandas lõikes sätestatud otsuseid.

Kumbki neist artiklitest ei hõlma üleminekusätteid kokkulepete kohta, mis on jõus asutamislepingu jõustumise hetkel.

Lisaks sellele tuleb märkida, et asutamislepingu artiklite esimese rakendusmääruse (EÜT lk 204/62) autorid on lähtunud samasugusest põhimõttest.

Selle määruse artikli 6 teisest lõikest ning artikli 5 esimesest lõikest tuleneb samaaegselt, et komisjon võib teha artikli 85 kolmanda lõike alusel otsuseid kokkulepete kohta, mis olid jõus enne nimetatud määruse jõustumist, kusjuures tal on õigus teha otsuseid ka tagasiulatuvalt, isegi komisjonile kokkuleppest teatamisele eelneva aja kohta.

Sellest järeldub, et määruse autorid on võimalikuks pidanud olukorda, kus nimetatud määruse jõustumise hetkel on olemas kokkuleppeid, millele kohaldub artikli 85 esimene lõige, kuid mille kohta ei ole veel tehtud kolmandas lõikes käsitletud otsust ning need kokkulepped ei ole seetõttu tühised.

Vastupidine tõlgendus viiks lubamatu olukorrani, kus teatavad kokkulepped oleks olnud tühised mitme aasta jooksul, ilma et ükski ametiasutus oleks neid tühiseks tunnistanud, ning hiljem tunnistatakse need lepingud tagasiulatuvalt kehtivaks.

Üldisemas plaanis läheks teatavate kokkulepete tühiseks tunnistamine veel enne, kui on võimalik tuvastada, millistele kokkulepetele artiklit 85 tervikuna üldse kohaldatakse, vastuollu õiguskindluse põhimõttega, - üldise põhimõttega, millest tuleb asutamislepingu kohaldamisel lähtuda.

Kooskõlas artikli 85 teise lõike tekstiga, mis „käesoleva artikli põhjal keelatud“ kokkuleppeid või otsuseid käsitledes peab nimetatud artikli esimest ja kolmandat lõiget jagamatuks tervikuks, tuleb tunnistada, et kuni asutamislepingu artiklite 85 ja 86 esimese rakendusmääruse jõustumiseni laienes tühiseks tunnistamine vaid neile kokkulepetele ja otsustele, millele artikli 88 kohaselt liikmesriikide ametiasutuste hinnangul kohaldus artikli 85 esimene lõige ning ei kohaldunud artikli 85 kolmandas lõikes märgitud erand, või neile kokkulepetele ja otsustele, mille kohta komisjon on teinud artikli 89 teises lõikes sätestatud otsuse.

Kuna Haagi apellatsioonikohus ei täpsustanud oma taotluses, millisest ajahetkest tuleks lähtuda kõnealuse lepingu tühiseks tunnistamise üle otsustamisel, tuleks seda küsimust uurida ka määruse jõustumisele järgnenud ajavahemiku suhtes.

Kokkulepped ja otsused, mis olid olemas määruse jõustumise hetkel, ei ole automaatselt tühised pelgalt seetõttu, et neile laienevad artikli 85 esimese lõike sätted.

Neid kokkuleppeid ja otsuseid tuleb käsitleda kehtivatena juhul, kui neile laienevad nimetatud määruse artikli 5 teise lõike sätted; neid tuleb käsitleda ajutiselt kehtivatena, kui neile nimetatud säte ei laiene, kuid kui neist on nimetatud määruse artikli 5 esimese lõike kohaselt teatatud komisjonile.

Kehtivus ei ole siiski lõplik, kuivõrd artikli 85 teine lõige näeb ette tühisuse juhul, kui liikmesriikide ametiasutused vastavalt asutamislepingu artiklist 88 ja määruse artiklist 9 tulenevale pädevusele artikli 85 esimese lõike kohaldamisel keelavad teatavad kokkulepped või otsused.

Lisaks sellele toob komisjoni keeldumine teha artikli 85 kolmanda lõike alusel otsus selle artikliga hõlmatavate kokkulepete ja otsuste kohta kaasa nende tühisuse alates nimetatud määruse jõustumise hetkest.

Sellele vaatamata on komisjonil määruse artikli 7 alusel võimalus isegi juhul, kui kokkulepetele või otsusele ei saa kohaldada artikli 85 kolmanda lõike alusel erandit, kohaldada artiklis 85 toodud keeldu, see tähendab tühisust, kuni selle ajani, mil asjaomased pooled neist kokkulepetest või otsustest taganevad või neid muudavad.

Nimetatud määruse artikli 7 see säte on mõistetav üksnes juhul, kui kokkuleppeid ja otsuseid ei loeta tühiseks seni, kuni komisjon on teinud otsuse talle teatatud kokkulepete või otsuste kohta, või kuni liikmesriikide ametiasutused ei ole deklareerinud, et artikkel 85 on kohaldatav.

Haagi apellatsioonikohtu taotlus on seotud küsimusega, kas Stuttgarti äriühingu Robert Bosch GmbH poolt oma klientidele kehtestatud ekspordikeelule, millega need kliendid on nõustunud, laieneb asutamislepingu artikli 85 esimene lõige.

Seda küsimust ei saa vaadelda puhtalt asutamislepingu tõlgendamise küsimusena, sest Euroopa Kohtule ei ole esitatud teksti, milles see põgusalt kirjeldatud keeld sisaldub, ja seetõttu ei saa kohus selle üle ilma eelneva uurimiseta otsustada.

Selliseks uurimiseks ei ole Euroopa Kohus asutamislepingu artikli 177 alusel toimivas menetluses pädev.

Neil asjaoludel peab Euroopa Kohus piirduma tuvastamisega, et ei ole välistatud, et apellatsioonikohtu viidatavatele ekspordikeeldudele võib laieneda artikli 85 esimene lõige, eelkõige väljend „kokkulepped, [...] mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust“.

Lisaks sellele, kui neile keeldudele laieneb artikli 85 esimene lõige, siis ei saa lugeda vastuvõetavaks neile asutamislepingu artiklite 85 ja 86 esimese rakendusmääruse artikli 4 teise lõike kohaldamist sellisel viisil, et kooskõlas artikli 5 teise lõikega ei kehtiks nende suhtes teatamiskohustus, ja sellest tulenevalt tuleks need keelud lugeda kehtivateks.

Määruse artikli 4 teise lõike punkti 1 kohaselt ei laiene liikmesriikidevahelise impordi- ja ekspordikokkulepetele teatamisest loobumise võimalus, kui ekspordikeelul on veel teisigi mõjusid lisaks nendele, millele viidatakse artikli 4 teise lõike punktis 2, ning selle eesmärk erineb eesmärkidest, mis on sätestatud nimetatud sätte punktis 3.

Kohtukulud

Euroopa Kohtule oma märkused esitanud EMÜ Komisjoni ja liikmesriikide valitsuste kulusid ei hüvitata.

Et käesoleva menetluse näol on asjaomaste poolte jaoks tegemist Haagi apellatsioonikohtus menetletava kohtuasja ühe staadiumiga, kuulub otsuse tegemine kohtukulude üle selle kohtu pädevusse.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

arvestades menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja ettekande,

kuulanud ära Euroopa Majandusühenduse Komisjoni ja asjaomaste poolte suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi arvamuse,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikleid 85, 87, 88, 89 ja 177,

võttes arvesse protokollu Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS

on talle EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Haagi apellatsioonikohtu poolt 10. juuli 1961. aasta kirjaga esitatud eelotsusetaotluse kohta teinud järgmise otsuse:

- 1. Kuni asutamislepingu artiklis 87 osutatud ja artikli 85 kolmanda lõikega seotud määruse jõustumiseni kohaldub asutamislepingu artikli 85 teine lõige vaid nendele kokkulepetele ja otsustele, mille kohta on liikmesriikide ametiasutused asutamislepingu artikli 88 alusel eraldi otsustanud, et neile laienevad artikli 85 esimese lõike sätted ning et nende puhul ei ole võimalik kohaldada artikli 85 kolmandas lõikes osutatud erandit, või mille kohta on komisjon artikli 89 teise lõike alusel otsustanud, et need on vastuolus artikliga 85.**
- 2. Teisi lepinguid ega otsuseid, millele laieneb artikli 85 esimeses lõikes sätestatud keeld ja mis on olemas jõustub asutamislepingu artiklite 85 ja 86 esimese rakendusmääruse jõustumise hetkel, ei loeta tühiseks juhul, kui neist on selle määruse artikli 5 kohaselt mõistliku aja jooksul teatatud, välja arvatud juhul, kui komisjon otsustab, et nende kohta ei tehta artikli 85 kolmandas lõikes osutatud otsust ja neile ei kohaldata määruse artikli 7 esimest lõiget, või kui liikmesriikide ametiasutused otsustavad rakendada volitusi, mida neile annab asutamislepingu artikkel 88 koos nimetatud määruse artikliga 9.**
- 3. Artikli 85 lõikega 1 keelatud kokkulepped ja otsused, mis olid olemas asutamislepingu artiklite 85 ja 86 esimese rakendusmääruse jõustumise hetkel ja millele ei laiene artikli 5 teine lõige ning millest ei ole nimetatud määruse artikli 5 esimese lõike kohaselt mõistliku aja jooksul teatatud, on tühised alates nimetatud määruse jõustumisest.**
- 4. Taotluse ülejäänud osa kohta ei ole võimalik eelotsust teha.**
- 5. Käesoleva kohtuasja kohtukulude üle otsustab Haagi apellatsioonikohus.**

Kohtuotsus on tehtud 6. aprillil 1962 Luxembourgis.

Donner
Rueff

Riese

Delvaux   Hammes

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. aprillil 1962 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Presidendi nimel

A. Van Houtte

A. M. Donner

koja

esimees